

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ - ШТИП
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

UDC80 (82)

ISSN 1857-7059

ГОДИШЕН ЗБОРНИК

2024

YEARBOOK

2024

ГОДИНА 15
БРОЈ 24

VOLUME XV
NO 24

GOCE DELCEV UNIVERSITY - STIP
FACULTY OF PHILOLOGY

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ – ШТИП
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

ГОДИШЕН ЗБОРНИК
2024
YEARBOOK
2024

ГОДИНА 15
БР. 24

VOLUME XV
NO 24

GOCE DELCEV UNIVERSITY – STIP
FACULTY OF PHILOLOGY

YEARBOOK FACULTY OF PHILOLOGY

For the publisher:

Prof. Lusi Karanikolova-Cocorovska, PhD

Editorial board

Prof. Dejan Mirakovski, PhD

Prof. Liljana Koleva-Gudeva, PhD

Prof. Lusi Karanikolova-Cocorovska, PhD

Prof. Svetlana Jakimovska, PhD

Prof. Eva Gjorgjievska, PhD

Editorial staff

Prof. Ralf Heimrath, PhD – University of Malta, Malta

Prof. Necati Demir, PhD – University of Gazi, Turkey

Prof. Rıdvan Canım, PhD – University of Edrene, Turkey

Prof. Stana Smiljkovic, PhD – University of Nis, Serbia

Prof. Thanh-Vân Ton-That, PhD – University Paris Est, France

Prof. Karine Rouquet-Brutin PhD – University Paris 7 – Denis Diderot, France

Prof. Ronald Shafer PhD – University of Pennsylvania, USA

Prof. Christina Kona, PhD – Hellenic American University, Greece

Prof. Zlatko Kramaric, PhD – University Josip Juraj Strosmaer, Croatia

Prof. Borjana Prosev – Oliver, PhD – University of Zagreb, Croatia

Prof. Tatjana Gurisik- Bekanovic, PhD – University of Montenegro, Montenegro

Prof. Rajka Glusica, PhD – University of Montenegro, Montenegro

Ass. Prof. Marija Todorova, PhD – Baptist University of Hong Kong, China

Ass. Prof. Zoran Popovski, PhD – Institute of education, Hong Kong, China

Prof. Elena Andonova, PhD – University Neofit Rilski, Bulgaria

Diana Mistreanu, MA – University of Luxemburg, Luxemburg

Prof. Zuzana Barakova, PhD – University Pavol Joseph Safarik, Slovakia

Ass. Prof. Natasa Popovik, PhD – University of Novi Sad, Serbia

Prof. Svetlana Jakimovska, PhD, Prof. Lusi Karanikolova-Cocorovska, PhD,
Prof. Eva Gjorgjievska, PhD, Prof. Mahmut Celik, PhD, Prof. Jovanka Denkova, PhD,
Prof. Darinka Marolova, PhD, Prof. Vesna Koceva, PhD, Prof. Nadica Negrievska, PhD,
Prof. Marija Krsteva, PhD, Prof. Natalija Pop Zarieva, PhD, Prof. Igor Stanojoski, PhD,
Prof. Lidija Kamceva Panova, PhD

Editor in chief

Prof. Svetlana Jakimovska, PhD

Managing editor

Prof. Eva Gjorgjievska, PhD

Language editor

Liljana Jovanovska, MA (Macedonian language)

Prof. Saska Jovanovska, PhD, (English language)

Prof. Natalija Pop Zarieva, PhD, (English language)

Technical editor

Slave Dimitrov

Address of editorial office

Goce Delchev University

Faculty of Philology

Krste Misirkov b.b., PO box 201

2000 Stip, Republic of North Macedonia

СОДРЖИНА / CONTENTS

IN MEMORIAM

Проф. д-р Марија Кусевска (1954 – 2024)

Јазик / Language

Александра Минкова, Билјана Ивановска

ДЕОНТИЧКАТА И ЕПИСТЕМСКАТА ЗАСТАПЕНОСТ НА
МОДАЛНИТЕ ГЛАГОЛИ ВО ГЕРМАНСКИОТ ЈАЗИК
ВРЗ ПРИМЕРИ ОД СВЕТОТО ЕВАНГЕЛИЕ СПОРЕД МАТЕЈ

Aleksandra Minkova, Biljana Ivanovska

DEONTIC AND EPISTEMIC PREVALENCE OF MODAL VERBS
IN GERMAN LANGUAGE BASED ON EXAMPLES FROM THE
HOLY GOSPELS ACCORDING TO MATTHEW

13

Меги Димова, Даринка Маролова, Драгана Кузмановска

ФРАЗЕОЛОГИЗМИ СО КОМПОНЕНТАТА „ГЛАВА“ ВО
ГЕРМАНСКИОТ И ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК И МОЖНИ
МЕЃУСЕБНИ ЕКВИВАЛЕНТНИ РЕЛАЦИИ

Megi Dimova, Darinka Marolova, Dragana Kuzmanovska

PHRASEOLOGISMS WITH THE COMPONENT “HEAD“ IN
GERMAN AND MACEDONIAN LANGUAGE AND POSSIBLE
MUTUAL EQUIVALENT RELATIONS

31

Катерина Харбова, Билјана Ивановска

ПРЕДЛОЗИТЕ ЗА МЕСТО ВО ГЕРМАНСКИОТ ЈАЗИК И
НИВНИТЕ ЕКВИВАЛЕНТИ НА МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК ВО
ДЕЛОТО „ПАРФЕМ“ ОД ПАТРИК ЗИСКИНД

Katerina Harbova, Biljana Ivanovska

PREPOSITIONS OF PLACE IN GERMAN LANGUAGE AND
THEIR EQUIVALENTS IN MACEDONIAN LANGUAGE IN THE
LITERARY WORK “PARFUM” BY PATRICK SÜSKIND

41

Книжевност / Literature

Krste Iliev, Natalija Pop Zarieva, Dragan Donev

SHAKESPEARE’S SHYLOCK: AN AVARICIOUS VILLAIN, A VICTIM,
OR A COMPLEX FUSION OF BOTH

55

Симона Монавчева

ЕРЕБ (EREBUS) ВО ЖИВОТОТ НА МЛАДИТЕ КАКО РЕЗУЛТАТ
НА МАНИПУЛАЦИЈАТА СО ВЕШТАЧКАТА ИНТЕЛИГЕНЦИЈА

Simona Monavcheva

EREBUS IN THE LIVES OF YOUNG PEOPLE AS A RESULT OF
MANIPULATION WITH ARTIFICIAL INTELLIGENCE

65

Култура / Culture

Ana Velinova

MUSEUM TYPOLOGY AND THE ASPECT OF PLACE

79

ДЕОНТИЧКАТА И ЕПИСТЕМСКАТА ЗАСТАПЕНОСТ НА МОДАЛНИТЕ ГЛАГОЛИ ВО ГЕРМАНСКИОТ ЈАЗИК ВРЗ ПРИМЕРИ ОД СВЕТОТО ЕВАНГЕЛИЕ СПОРЕД МАТЕЈ

Александра Минкова¹, Билјана Ивановска²

¹ Faculty of Philology, Goce Delcev University
e-mail: aleksandraminkova37@gmail.com

² Faculty of Philology, Goce Delcev University
e-mail: biljana.ivanovska@ugd.edu.mk

Апстракт: Во трудов се разгледува застапеноста на деонтичката и епистемската модалност во германскиот јазик врз примери од Светото Евангелие според Матеј, споредено со застапеноста на деонтичката и епистемската модалност кај модалните глаголи во македонскиот јазик врз примери од Светото Евангелие според Матеј. Се анализира кои модални глаголи се најмногу застапени и кои значења ги пренесуваат модалните глаголи. Анализата на модалноста кај модалните глаголи поделена на деонтичка модалност и епистемска модалност во германскиот и македонскиот јазик ги покажува сличностите и разликите меѓу двата јазика. Во трудов се анализираат *dürfen*, *können*, *mögen*, *müssen*, *sollen* и *wollen*, додека во македонскиот јазик се анализираат следниве модални глаголи: *може*, *мора*, *сmee* и *ӣреба*.

Клучни зборови: *модалносӣ, модални глаголи, деонтичка модалносӣ, епистемска модалносӣ, застапеносӣ*

DEONTIC AND EPISTEMIC PREVALENCE OF MODAL VERBS IN GERMAN LANGUAGE BASED ON EXAMPLES FROM THE HOLY GOSPELS ACCORDING TO MATTHEW

Aleksandra Minkova¹, Biljana Ivanovska²

¹ Faculty of Philology, Goce Delcev University
aleksandraminkova37@gmail.com

² Faculty of Philology, Goce Delcev University
biljana.ivanovska@ugd.edu.mk

Abstract: This paper covers the presence of the deontic and epistemic modality in German language based on examples from the Holy Gospels according to Matthew, in comparison to the presence of deontic and epistemic modality in the Macedonian language based on examples from the Holy Gospels according to Matthew. It examines which modal verbs are mostly present and what meanings they convey. The analysis of modality of modal verbs divided into deontic modality and epistemic modality in German and Macedonian language

demonstrates similarities and differences between the two languages. This paper analyses verbs, such as: *dürfen, können, mögen, müssen, sollen* and *wollen*, while in Macedonian language modal verbs, such as: *може, мора, ѝреба* and *сmee* are being analysed.

Key words: *modality, modal verbs, deontic modality, epistemic modality, prevalence*

Вовед:

Во лингвистиката терминот *модалносѝ* се употребува да се означи категоријата што ја изразува релацијата на говорителот кон содржината на исказот. Според Саздов (2012, стр. 8), модалноста е логичка категорија. Таа е поврзана со односот меѓу содржината на реченицата и надворешната ситуација. Со цел да се оцени вистинитоста и веројатноста на исказите служи модалноста. Модалноста се изразува со различни средства. Според Бојковска (2012, стр. 119), модалноста се изразува со лексички средства (модални глаголи, модални зборови итн.), со граматички (глаголски времиња, начини итн.) и со интонациски средства.

Во овој труд ќе се задржиме на модалните глаголи, а предмет на истражување ќе бидат модалните глаголи и нивната употреба во Светото писмо, односно Светото Евангелие според Матеј во 26-тото издание на германски јазик од 1977 година, споредено со Светото Евангелие според Матеј од македонското издание 1990 година. Како предмет на истражување ја одбрав Библијата, односно Св. Евангелие според Матеј, за да се претстави значењето на модалните глаголи врз корпус, за којшто до сега нема лингвистички истражувања од оваа област. Истражувањето ќе се темели претежно врз теоретските основи дадени од Хелбиг и Буша (1996), Енгелс (1996) и Дуден (2009). Модалните глаголи според Хелбиг и Буша (1996, стр. 131) се: *dürfen, müssen, mögen, sollen, wollen* и *können*, додека Енгелс (1996, стр. 463) ги вбројува и *brauchen* и *werden* како модални глаголи. Во македонскиот јазик, Минова-Ѓуркова (2000, стр. 187), за модални глаголи ги смета: *може, мора, смее, сака* и *ѝреба*, додека според Чашуле (1989) се следниве: *бигува, има, може, мора, смее* и *ѝреба*.

Во овој труд ќе се анализираат модалните глаголи: *dürfen, müssen, mögen, sollen, wollen* и *können*, нивната застапеност во Св. Евангелие и нивната епистемска и деонтичка модалност.

1. Теориска рамка

Модалните глаголи може да изразуваат објективна и субјективна модалност, според Хелбиг и Буша (1996, стр. 132), додека според Бајбер и другите (Viber et al, 2007), модалните глаголи имаат два вида значење, деонтичкото и епистемичко. Објективната или деонтичката модалност може да изразува можност, желба, заповед, дозвола, забрана итн.

Пример: „*Wir können heute baden gehen, es ist warm genug.*“ (Хелбих и Буша, 1996, стр. 131)

„*Ние можеме денес да оџидеме да се бањаме, доволно е џојло.*“

Во овој пример глаголот *können* изразува можност. Додека во следниов пример постои субјективната или епистемичка модалност, којашто се однесува на веројатноста на модалните глаголи.

Пример: „*Er kann noch auf dem Sportplatz sein.*“ (Хелбиг и Буша, 1996, стр. 131).

„*Тој може да е на иџралишиџеџо.*“

Во овој пример, само се дава претпоставка дека можеби тој (вршителот на глаголското дејство) се наоѓа на игралиштето. Епистемската модалност изразува претпоставка на говорителот. Обопштено, модалните глаголи со епистемска модалност можат да се забележат во сегашно и во минато време.

Според Дуден (2009, стр. 557), епистемичкото значење кај модалните глаголи најчесто се среќава кога модалните глаголи се користат во Infinitiv Perfekt:

Пример: „*Sie muss Jura studiert haben.*“ (Дуден, 2009, стр. 557)

„*Таа мора да има право студирано.*“

При епистемичкото толкување, говорителот дава претпоставка, во конкретниов случај, говорителот е во потполна сигурност дека лицето има студирано правни науки. Епистемската модалност кај *dürfen*, *können*, *müssen*, *mögen* изразува степен на сигурност, убеденоста на говорителот е најголема ако се употреби *müssen*, помала е ако се употреби *dürfen*, потоа *mögen*, а најмала убеденост се изразува со *können*, додека кај модалните глаголи *sollen* и *wollen* епистемската модалност е тврдење.

Модалните глаголи во германскиот јазик ги имаат следниве заеднички карактеристики според Енгелс (1996, стр. 464 и натаму):

- не се јавуваат во заповеден начин;
- се комбинираат со инфинитив и не допуштаат zu;
- не се јавуваат во пасив;
- 3 л. еднина во сегашно време не се додава наставката -t.

Додека во македонскиот јазик, модалните глаголи се јавуваат со *оа-консџрукција* и не се јавуваат во заповедна форма.

2. Цел на истражувањето

Предмет на истражувањето на овој труд е значењето на модалните глаголи во Светото Евангелие според Матеј во 26-тото издание на германски јазик од 1977 година, споредено со Светото Евангелие според Матеј од македонското издание 1990 година и нивната деонтичка и епистемска модалност врз основа на дадениот корпус. Со ова истражување ќе се обидеме да одговориме на следниве прашања:

1. Дали Светото Евангелие според Матеј, кое е напишано на германски јазик, содржи подеднаков број модални глаголи како и Светото Евангелие според Матеј од македонското издание?
2. Кои модални глаголи се најфреквентни во изданието на германски јазик, а кои во изданието на македонски јазик?
3. Какви значења пренесуваат модалните глаголи врз основа на дадениот корпус?

При анализата поаѓаме од следниве хипотези:

Хипотеза 1: Се претпоставува дека модалните глаголи ќе бидат нееднакво застапени во Светото Евангелие според Матеј, напишано на германски јазик во споредба со македонскиот јазик.

Хипотеза 2: Се претпоставува дека во германскиот јазик најчесто ќе бидат застапени „müssen“ и „können“, додека во македонскиот јазик „мора“ и „може“.

Хипотеза 3: Се претпоставува дека објективноста, односно деонтичкото значење на модалните глаголи ќе биде најмногу застапена.

3. Методологија и инструменти

За оваа цел ќе составиме корпус од примери земени од *Evangelium nach Mattäus (die Bibel, 1977)* и неговиот превод на македонски јазик *Светото Евангелие според Матеј (Свето писмо, 1990)*. Методот којшто ќе се користи, ќе биде статистички, примерите коишто ќе бидат земени, ќе бидат групирани, потоа ќе се премине кон нивно анализирање и споредување. Групирањето ќе се донесува на модалните глаголи, односно на застапеноста на секоја изменувана форма на модалниот глагол. Анализата ќе биде квантитативна и квалитативна. Со квантитативната анализа ќе се определи застапеноста на модалните глаголи и кои модални глаголи најчесто се употребуваат во Светото Евангелие, додека квалитативната анализа ќе претставува толкување на добиените резултати. Преку контрастивна анализа ќе укажеме и на силата на модалните глаголи, дали е застапен повеќе субјективниот став, односно епистемичката модалност или објективниот став (дозвола, наредба, заповед, желба итн.).

4. Анализа

Истражувањето коешто ќе го претставиме во овој труд, е направено врз основа на 26-тото издание на Светото писмо, односно на Светото Евангелие според Матеј од 1977 година, кое е напишано на германски јазик, споредено со Светото Евангелие според Матеј од македонското издание од 1990 година.

Во табела 1 е даден вкупниот број модални глаголи во делото на германски и македонски јазик.

Табела 1. Застапеност на модалните глаголи во анализираниот корпус

Јазик	Број на модални глаголи
Германски јазик	165
Македонски јазик	22

4.1. Употреба на модалните глаголи во Светото Евангелие според Матеј на германски јазик

Од вкупно 164 појавувања на модални глаголи, со епистемска модалност се појавуваат 36 случаи, додека со деонтичка модалност се јавуваат 128 случаи. Со најмногу појавувања е забележан *wollen* и се појавува во следниве форми: *will* – 34 појавувања, *willst* – 7 појавувања, *wollt* – 3 појавувања, *wollen* – 6 појавувања, *wollte* – 6 појавувања, *wollten* – 3 појавувања, *wolle* – едно појавување и во едно појавување се забележува формата *habt...gewollt*.

Модалниот глагол *wollen* може да има епистемско и деонтичко значење.

Според Хелбиг и Буша (1996, стр. 135), глаголот *wollen* изразува желба, намера и идност. Додека Бојковска (2012, стр. 136) кај глаголот *wollen* забележува употреба на блага заповед, обично во прво лице множина, а во македонскиот јазик се појавува со да-конструкцијата.

Епистемското значење кај *wollen* е тврдење, коешто тој самиот го потврдува, Хелбиг и Буша (1996, стр. 137).

Примери во кои *will* изразува желба и има вкупно 18 појавувања:

- (1) *Geht hin und lernt, was das heißt: „Barmherzigkeit will ich und nicht Opfer“.* (Evangelium nach Mattäus, S. 13, 13)
- (2) *Dann sagte Jesus zu seinen Jüngern: „Wenn einer mit mir gehen will, so verleugne er sich selbst, nehme sein Kreuz auf sich und folge mir nach.“* (Evangelium nach Mattäus, S. 26, 24)

Will со значење на идност бележи 4 појавувања и ги издвојуваме следниве примери:

- (3) *Er sagte zu ihm: „Ich will kommen und ihn gesund machen.“* (Evangelium nach Mattäus, S.11, 7)
- (4) *Ich will meinen Geist auf ihn legen, und er wird den Völkern das Recht verkünden.* (Evangelium nach Mattäus, S. 18, 18)

Will бележи и две појавувања како блага заповед:

- (5) *Über wenige warst du getreu, über vieles will ich dich setzen: Geh ein in die Freude deines Herrn!* (Evangelium nach Mattäus, S. 39, 21)

Примери во кои *will* изразува намера и бележи 3 појавувања.

- (6) *Der Meister läßt sagen: Meine Zeit ist nahe; bei dir will ich das Pascha halten mit meinen Jüngern.* (Evangelium nach Mattäus, S.41, 18)

Додека епистемската модалност кај *will* е застапена со 6 појавувања.

- (7) *Und ich sage dir: Du bist Petrus, und auf diesen Felsen will ich meine Kirche bauen, und die Pforten der Unterwelt werden sie nicht überwältigen.*

(Evangelium nach Mattäus, S.25, 18)

(8) *Dir **will** ich die Schlüssel des Himmelsreichs geben.*(Evangelium nach Mattäus, S.25, 19)

Willst бележи 7 појавувања, од кои во две појавувања изразува желба, во четири појавувања изразува блага заповед и бележи едно појавување во коешто изразува намера.

Пример во кој *willst* изразува желба:

(9) *Er sagte zu ihr: „Was **willst** du?“* (Evangelium nach Mattäus, S.31, 21)

Во следниве примери *willst* изразува блага заповед:

(10) ***Willst** du aber zum Leben eingehen, so halte die Gebote.*(Evangelium nach Mattäus, S. 29, 17)

(11) *Jesus antwortete ihm: **Willst** du vollkommen sein, so geh hin, verkauf, was du hast, und gib es den Armen, und du wirst einen Schatz im Himmel haben; dann komm und folge mir nach!*(Evangelium nach Mattäus, S. 29, 21)

Во следниов пример *willst* изразува намера:

(12) *Sie schrien: „Was **willst** du von uns, Sohn Gottes ?“* (Evangelium nach Mattäus, S. 12, 29)

Wollen бележи 4 појавувања, каде изразува желба и две појавувања, каде изразува намера.

Примери во кои *wollen* изразува желба:

(13) *Denn ihr selbst geht nicht hinein und laßt auch, die hineingehen **wollen**.* (Evangelium nach Mattäus, S. 35, 13)

(14) *Die übrigen aber sagten: „Laß, wir **wollen** sehen, ob Elija kommt, ihm zu helfen.“*(Evangelium nach Mattäus, S. 45, 49)

Во следниот пример *wollen* изразува намера:

(15) *Sollte dies dem Statthalter zu Ohren kommen, so **wollen** wir ihn beschwichtigen und für eure Sicherheit sorgen.*(Evangelium nach Mattäus, S. 46, 14)

Wollt се забележува со три појавувања, едно појавување во кое изразува намера и две појавувања во кои изразува желба.

Пример каде *wollt* изразува желба, додека во примерот 17 изразува намера:

(16). *Jesus blieb stehen, rief sie zu sich und sagte: „Was **wollt** ihr, was soll ich euch tun?“* (Evangelium nach Mattäus, S. 31, 32)

(17) *Was **wollt** ihr mir geben, und ich werde ihn euch verraten ?* (Evangelium nach Mattäus, S. 40, 15)

Wollte се појавува со епистемска и деонтичка модалност. Во следниот пример *wollte* бележи епистемска модалност:

(18) *Da verstanden sie, daß er nicht sagen **wollte**, sie sollten sich hüten vor dem Sauerteig für die Brote, sondern vor der Lehre der Pharisäer und Sadduzäer.*(Evangelium nach Mattäus, S. 25, 12)

Во пример 19 се претставува *wollte* со неговото значење на желба и има 4 појавувања, додека во пример 20 изразува намера и бележи 2 појавувања.

(19) *Er **wollte** ihn täten, doch fürchtete er das Volka, weil es ihn für einen Propheten hielt.*(Evangelium nach Mattäus, S.22, 5)

(20) *Josef, ihr Mann, der gerecht war und sie nicht bloßstellen **wollte**, gedachte, sie heimlich zu entlassen.* (Evangelium nach Mattäus, S. 2, 19)

Во следниве примери појавување бележи и *wollten*, се појавува со две значења, желба пример (22), каде што има две појавувања и намера пример (21), каде што бележи едно појавување.

(21) *Ich sage euch aber: Elija ist schon gekommen, doch sie haben ihn nicht erkannt, sondern mit ihm gemacht, was sie nur **wollten**.*(Evangelium nach Mattäus, S. 26, 12)

(22) *Er sandte seine Knechte aus, die Geladenen zur Hochzeit zu rufen, doch sie **wollten** nicht kommen.*(Evangelium nach Mattäus, S.33, 3)

Епистемска модалност на формата *wolle* се појавува во еден случај (пример 23), но во еден случај се појавува и партиципната форма *gewollt* (пример 24).

(23) *Deshalb versprach er ihr mit einem Schwur, er **wolle** ihr geben, was sie auch begehren werde.*(Evangelium nach Mattäus, S. 22, 7)

(24) *Jerusalem, Jerusalem, das du die Propheten mordest und die steinigst, die zu dir gesandt sind, wie oft wollte ich deine Kinder sammeln, wie eine Henne ihre Küchlein unter ihre Flügel sammelt, und ihr habt nicht **gewollt**!*(Evangelium nach Mattäus, S.36, 37)

Модалниот глагол *sollen* се појавува во следниве форми: *soll* – 23 појавувања, *sollst* – 14 појавувања, *sollt* – 11 појавувања, *sollen* – 4 појавувања, *sollte* – 3 појавувања и *sollten* – 3 појавувања.

Деонтичкото значење на глаголот *sollen* изразува обврска, заповед, индиректна заповед, евентуалност/услов, идно дејство (во индикатив претеритум) според Хелбиг и Буша (1996, стр. 133). Бојковска (2012, стр. 132) забележува и функција на сомнеж (во конјунктив претеритум во прашања) и наложба за неизвршување на дејство (во одречна форма). Додека епистемската модалност кај *sollen* е пренесување на тврдење или информација, Енгелс (1996, стр. 472).

Примери во кои *soll* искажува обврска и бележи 4 појавувања.

(25) *...,Wen **soll** ich nach eurem Willen euch freigeben, den Barabas oder Jesus, der Messias genannt wird ?“* (Evangelium nach Mattäus, S. 44, 17)

(26) *Pilatus sagte zu ihnen: Was **soll** ich dann mit Jesus machen, der Messias genannt wird ?*(Evangelium nach Mattäus, S.44, 22)

Soll исто така се забележува и со значење на обврска, тоа се забележува во следниве примери и бележи 8 појавувања.

(27) *Dies **soll** man tun und jenes nicht unterlassen.* (Evangelium nach Mattäus, S. 36, 23)

(28) *Nicht so **soll** es unter euch sein; sondern wer unter euch groß sein will, der sei euer Diener.* (Evangelium nach Mattäus, S.31, 26)

Во следниве примери се забележува деонтичкото значење евентуалност/услов на формата *soll* која бележи вкупно четири појавувања.

(29) *Wenn aber du Almosen gibst, so **soll** deine Linke nicht wissen, was deine Rechte tut, damit dein Almosen im Verborgenen sei; und dein Vater, der im Verborgenen sieht, wird dir vergelten.* (Evangelium nach Mattäus, S. 8, 3)

(30) *Und zum Hauptmann sagte Jesus: „Geh hin! Wie du geglaubt hast, **soll** dir geschehen!“* (Evangelium nach Mattäus, S.12, 13)

Следниве два примери го претставуваат значењето на идност кај *soll*.

(31) *„Bist du es, der kommen **soll**, oder sollen wir auf einen anderen warten?“* (Evangelium nach Mattäus, S. 16, 3)

(32) *Und wenn ihr es annehmen wollt, er ist Elija, der kommen **soll**.* (Evangelium nach Mattäus, S.16, 14)

Soll изразува сомнеж во само еден пример.

(33) *Mit wem **soll** ich dieses Geschlecht vergleichen ?*(Evangelium nach Mattäus, S.16, 16)

Епистемското значење на *soll* се забележува во 5 случаи.

(34) *Dieser ist es, von dem geschrieben steht: „Siehe, ich sende meinen Boten vor dir her; er **soll** deinen Weg bereiten vor dir.“* (Evangelium nach Mattäus, S.16, 10)

(35) *Es steht geschrieben: „Mein Haus **soll** ein Bethaus heißen.“* (Evangelium nach Mattäus, S.32, 13)

Sollst се забележува со деонтичко значење единствено како заповед, бележи седум појавувања.

(36) *Er fragte ihn: „Welche?“ Jesus antwortete:*

*„Du **sollst** nicht töten;*

*Du **sollst** nicht ehebrechen;*

*Du **sollst** nicht stehlen;*

*Du **sollst** kein falsches Zeugnis geben!“* (Evangelium nach Mattäus, S.29, 18)

Sollst се забележува и со епистемска модалност, се забележува во седум случаи.

(37) *Ihr habt gehört, daß gesagt wurde zu den Alten: „Du **sollst** nicht töten!“* (Evangelium nach Mattäus, S.7, 21)

(38) *Ihr habt gehört, daß gesagt wurde: „Du **sollst** nicht ehebrechen!“* (Evangelium nach Mattäus, S.7, 27)

Деонтичкото значење кај *sollen* е обврска и тоа се забележува во пример 39, 40, 41 додека значење на идност има во единствениот пример 42.

(39) *Hättest nicht auch du deines Mitknechtes dich erbarmen **sollen**, wie auch ich mich deiner erbarmt habe?*(Evangelium nach Mattäus, S.28, 33)

(40) *Wo **sollen** wir für dich das Essen des Paschamahles bereiten ?* (Evangelium nach Mattäus, S.41, 17)

(41) *Du hättest daher mein Geld anlegen **sollen** bei den Bankleuten, und ich wäre gekommen und hätte das Miet mit Zinsen abheben können.* (Evangelium nach Mattäus, S. 39, 27)

(42) *„Bist du es, der kommen soll, oder **sollen** wir auf einen anderen warten?“* (Evangelium nach Mattäus, S.16, 3)

Деонтичката модалност кај *sollt* се забележува со две значења, заповед со 9 појавувања во примерите 43 и 44, и значењето на евентуалност/услов застапено со три појавувања, во пример 45 и 46.

(43) *So nun **sollt** ihr beten: Unser Vater im Himmel, geheiligt werde dein Name.* (Evangelium nach Mattäus, S. 9, 9)

(44) *„Dieser ist mein geliebter Sohn, an dem ich Wohlgefallen habe; auf ihn **sollt** ihr hören!“* (Evangelium nach Mattäus, S. 26, 5)

(45) *Wenn sie euch aber überliefern, so habt nicht Sorge, wie oder was ihr reden **sollt**, denn es wird euch in jener Stunde gegeben werden, was ihr zu sagen habt.* (Evangelium nach Mattäus, S. 15, 19)

(46) *Ebenso **sollt** auch ihr, wenn ihr dies alles seht, erkennen, daß er nahe ist an den Türen.* (Evangelium nach Mattäus, S.38, 33)

Sollte е застапен со три појавувања, деонтичката модалност со значење на идно дејство е забележана во сите три случаи.

(47) *So **sollte** sich erfüllen, was gesagt ist durch den Propheten Jesaja.* (Evangelium nach Mattäus, S. 18, 17)

(48) *„**Sollte** dies dem Statthalter zu Ohren kommen, so wollen wir ihn beschwichtigen und für eure Sicherheit sorgen.“* (Evangelium nach Mattäus, S. 46, 14)

(49) *Ihr aber lehrt: Wer zu Vater oder Mutter sagt: Tempelopfer sei, was dir zukommen **sollte** von mir.* (Evangelium nach Mattäus, S.23, 5)

Деонтичката модалност кај *sollten* се појавува со значење на заповед, во две појавувања пример 50 и 51, епистемската модалност е застапена со едно појавување, пример 52.

(50) *Dann gebot er seinen Jüngern streng, sie **sollten** niemand sagen, daß er der Messias sei.* (Evangelium nach Mattäus, S.25, 20)

(51) *Unwillig riefen die Leute ihnen zu, sie **sollten** schweigen, sie aber schrien noch lauter: „Herr, erbarme dich unser, Sohn Davids!“* (Evangelium nach Mattäus, S.31, 31)

(52) *Da verstanden sie, daß er nicht sagen wollte, sie **sollten** sich hüten vor dem Sauerteig für die Brote, sondern vor der Lehre der Pharisäer und Sadduzäer.* (Evangelium nach Mattäus, S.25, 12)

Модалниот глагол *können* е застапен во следниве форми: *kann* – 14 појавувања, *kannst* – 3 појавувања, *könnt* – 3 појавувања, *können* – 6 појавувања,

könnte – 1 појавување, könntet – 1 појавување, könnten – 3 појавувања, konntet – 1 појавување и konnte – 1 појавување.

Кај глаголот *können*, деонтичката модалност може да изразува можност, способност, дозвола, според Хелбиг и Буша (1996, стр. 132). Додека Бојковска (2012, стр. 125) забележува и блага заповед (во прашална форма) и пречка за вршење на дејство (во одречна форма).

Додека епистемската модалност кај *können* изразува неизвесност, веројатност.

Примери во кои *kann* изразува способност и се појавува во 9 случаи.

(53) „*Dieser hat gesagt: Ich kann den Tempel Gottes abbrechen und in drei Tagen aufbauen!*“ (Evangelium nach Mattäus, S.42, 61)

(54) *Ein guter Baum kann nicht schlechte Früchte bringen und ein schlechter Baum kann nicht gute Früchte bringen.* (Evangelium nach Mattäus, S.11, 18)

Во следниве примери *kann* изразува можност во 5 случаи, додека во пример 57 *kann* го забележуваме во пасив, иако во заедничките карактеристики на модалните глаголи се забележува дека модалните глаголи не се јавуваат во пасив, но можат да се јават со инфинитив во пасив (Бојковска 2011, стр. 121).

(55) *Es kann eine Stadt nicht verborgen bleiben, die droben auf dem Berg liegt.* (Evangelium nach Mattäus, S.7, 14)

(56) *Oder wie kann einer in das Haus des Starren eindringen und seine Habe rauben, wenn er nicht vorher den Starren gefeselt hat ?* (Evangelium nach Mattäus, S.18, 29)

(57) *Als der Jünger dies hörten, waren sie sehr betroffen und sprachen: „Wer kann dann gerettet werden?“* (Evangelium nach Mattäus, S.30, 25)

Во пример 58 се забележува деонтичката модалност на *kannst* како блага заповед во прашална форма, модалноста кај *kannst* изразува уште и можност (пример 59) и способност (во пример 60).

(58) *Oder wie kannst du deinem Bruder sagen: Laß mich den Splitter aus deinem Auge ziehen, und siehe, in deinem Auge ist der Balken ?* (Evangelium nach Mattäus, S.10, 4)

(59) *Auch nicht bei deinem Haupt sollst du schwören, weil du nicht ein einziges Haar weiß machen kannst oder schwarz.* (Evangelium nach Mattäus, S. 8, 36)

(60) *Und siehe, ein Aussätziger kam, fiel vor ihm, nieder und bat: „Herr, wenn du willst, kannst du mich rein machen.“* (Evangelium nach Mattäus, S.11, 2)

Könnst бележи три појавувања, од кои имаме две појавувања каде се *könnst* се појавува со значење на можност и едно појавување со значење на блага забрана.

Според Бојковска (2011, стр. 125), деонтичката модалност кај *können* при одречна форма укажува на блага забрана, а тоа се забележува во следниот пример.

(61) *Niemand kann zwei Herren dienen; denn entweder wird er den einen hassen und den anderen lieben; oder er wird sich dem einen zuneigen und den andern verachten. Ihr **könnt** nicht Gott dienen und dem Mammon.* (Evangelium nach Mattäus, S.9, 24)

Во следниот пример könnt има значење на можност:

(62) *Ihr Schlangenbrut! Wie **könnt** ihr Gutes reden, da ihr böse seid ?* (Evangelium nach Mattäus, S.18, 34)

Können се забележува во еден случај со значење можност.

(63) *Und siehe, da war ein Mann mit einer gelähmten Hand, und sie fragten ihn: „Darf man am Sabat heilen?“ um ihn anklagen zu **können**.* (Evangelium nach Mattäus, S.17, 10)

Со две појавувања е забележан können со значење способност.

(64) *Jesus erwiderte: „Ihr wisst nicht, um was ihr bittet. **Könnt** ihr den Kelch trinken, den ich trinken werde?“ Sie antworteten ihm: „Wir **können** es.“* (Evangelium nach Mattäus, S.31, 22)

Können исто така се забележува и со епистемска модалност во три случаи.

(65) *Jesus antwortet ihnen: „**Können** denn die Freunde des Bräutigams trauern, solange bei ihnen der Brätigam ist?“* (Evangelium nach Mattäus, S.13, 15)

(66) *Du hättest daher mein Geld anlegen sollen, bei den Bankleuten, und ich wäre gekommen und hätte das Meine mit Zinsen abheben **können**.* (Evangelium nach Mattäus, S.39, 27)

Könnte се забележува со едно појавување во епистемска модалност.

(67) *Oder meinst du, ich **könnte** meinen Vater nicht bitten, und er würde mir nicht sogleich mehr als zwölf Legionen Engel zu Hilfe schicken ?* (Evangelium nach Mattäus, S.42, 53)

Könnten се забележува со деонтичка модалност и значење способност, (примери 68 и 69), а епистемската модалност се забележува во еден пример (пример 70).

(68) *Darauf gingen die Pharisäer hin und hielten Rat, wie sie ihn fangen **könnten** mit einem Wort!* (Evangelium nach Mattäus, S.34, 15)

(69) *Gebt das Heilige nicht den Hunden und werft eure Perlen nicht vor die Schweine, denn sie **könnten** sie zusammentreten mit ihren Füßen und sich umwenden und euch zerreißen.* (Evangelium nach Mattäus, S.10, 6)

(70) *Ich will sie nicht ohne Essen ziehen lassen, sie **könnten** sonst auf dem Weg ermatten.* (Evangelium nach Mattäus, S.24, 32)

Könntet се појавува со епистемска модалност, тоа се забележува во следниот пример.

(71) *Er entgegnete: Nein; sonst **könntet** ihr, wenn ihr das Unkraut sammelt, mit ihm zugleich den Weizen herausreißen.* (Evangelium nach Mattäus, S.20, 29)

Könntet бележи значење на способност во еден случај.

(72) ..., „So **konntet** ihr nicht eine einzige Stunde machen mit mir?“ (Evangelium nach Mattäus, S.42, 40)

Konnte бележи едно појавување со значење на можност.

(73) *Niemand **konnte** ihm ein Wort erwidern, und niemand wagte es von diesem Tag an, ihn noch weiter zu befragen.* (Evangelium nach Mattäus, S.35, 46)

Модалниот глагол *müssen* е застапен во следниве форми: *müsse* – 3 појавувања, *muß*–3 појавувања, *müssen* – 1 појавување и *müßte* бележи едно појавување.

Глаголот *müssen*, според Хелбиг и Буша (1996, стр. 133) изразува задолжителност за вршење на дејството, неопходност. Додека Бојковска (2012, стр. 129) забележува заповед во второ лице еднина и укинување на принудата, во одречна форма.

Епистемската модалност кај глаголот *müssen* изразува најголем процент на сигурност, според Енгелс, 1996, 472.

Muß се појавува со деонтичка модалност со значење задолжителност, со едно појавување.

(74) *Und siehe, da trat einer hinzu und sagte zu ihm: „Meister! Was **muß** ich Gutes tun, daß ich ewiges Leben erlange?“* (Evangelium nach Mattäus, S. 29, 16)

Muß се забележува со епистемска модалност со две појавувања.

(75) *Ihr werdet von Kriegen und Kriegsgerüchten hören, seht zu, laßt euch nicht schrecken; denn es > **muß** so kommen <, aber noch ist es nicht das Ende.* (Evangelium nach Mattäus, S. 37, 6)

(76) *Wie aber würden dann die Schriften erfüllt, dass es so geschehen **muß**?* (Evangelium nach Mattäus, S. 42, 54)

Müsse се забележува со епистемска модалност.

(77) *Von da an begann Jesus seinen Jüngern zu zeigen, er **müsse** nach Jerusalem gehen und vieles erleiden von den Ältesten, den Hohenpriestern und Schriftgelehrten, er **müsse** getötet und am dritten Tag aufgeweckt werden.* (Evangelium nach Mattäus, S. 25, 21)

(78) *Da fragten ihn seine Jünger: „Warum sagen denn die Schriftgelehrten, Elija **müsse** zuvor kommen?“* (Evangelium nach Mattäus, S. 26, 10)

Müssen (79) и *müßte* (80) бележат по едно јавување со епистемска модалност.

(79) *Wehe der Welt um der Ärgernisse willen! Denn es **müssen** zwar Ärgernisse kommen, doch wehe dem Menschen, durch den das Ärgernisse kommt.* (Evangelium nach Mattäus, S. 27, 7)

(80) *Petrus sagte zu ihm: „Und **müßte** ich mit dir sterben, nie und nimmer werde ich dich verleugnen.“* (Evangelium nach Mattäus, S. 41, 35)

Модалниот глагол *dürfen* е застапен во следниве форми: *dürfen* – 2 појавувања, *dürfte* – 1 едно појавување, *darf* – 1 појавување.

Според Енгелс (1996, стр. 465), деонтичката модалност кај глаголот *dürfen*, може да изразува дозвола, можност, забрана.

Додека епистемската модалност кај глаголот *dürfen* изразува веројатност, Енгелс (1996, стр. 471).

Darf бележи едно појавување со значење дозвола.

(81) *Und siehe, da war ein Mann mit einer gelähmten Hand, und sie fragten ihn: „Darf man am Sabat heilen?“ um ihn anklagen zu können.* (Evangelium nach Mattäus, S.17, 10)

Dürfen е застапен со две појавувања, од коишто во еден случај има значење на забрана (82), а во другиот дозвола (83).

(82) *Und bildet euch nicht ein, euch vorsagen zu dürfen: Wir haben Abraham zum Vater! Denn ich sage euch: Gott kann aus diesen Steinen dem Abraham Kinder erwecken.* (Evangelium nach Mattäus, S. 4, 9)

(83) *Und sie baten ihn, nur den Saum seines Kleides anrühren zu dürfen; und alle, die ihn anrührten, wurden gesund.* (Evangelium nach Mattäus, S. 23, 36)

Со епистемска модалност се појавува формата *dürfte*.

(84) *Da erwiderten die klugen: Es dürfte doch kaum ausreichen für uns und für euch; geht lieber zu denen, die es verkaufen, und kauft es euch.* (Evangelium nach Mattäus, S. 39, 9)

Модалниот глагол *mögen* бележи само 3 појавувања и тоа во следниве форми: *möge* – 1 појавување и *mag* – 2 појавувања.

Главното значење на глаголот *mögen*, според Енгелс (1996, стр. 466 и натаму) е изразување желба. Во оваа значење, најмногу се употребува *möchten*:

1) *Ich möchte dazu gerne etwas sagen.* (Енгелс, 1996, стр. 466 и натаму)

„Би сакал со задоволство нешто да кажам.“

Додека формата *mag* – во прво и трето лице еднина, сегашно време, *möge* – конјунктив I се употребуваат во следниве случаи:

- Искизи со негација:

2) *Ich mag nun einmal nicht darüber reden.* (Енгелс, 1996, стр. 466 и натаму)
„Не сакам да зборувам за тоа.“

- Заповедни форми, кога директната заповед е дадена како индиректна:
Bitte ziehen Sie doch Ihre Schuhe aus! (Енгелс, 1996, стр. 466 и натаму)

3) *Man bat ihn, er möge doch seine Schuhe ausziehen.*

„Ве молам, соблечете ги Вашите обувки.“

- Желба

4) *Möge der Himmel dich beschützen.* (Енгелс, 1996, стр. 466 и натаму)

Нека те заштити небото.

Бојковска (2011, стр. 128) забележува допусно значење.

Додека епистемската модалност кај *mögen* изразува несигурност на говорителот, според Енгелс (1996, стр. 472).

Mag бележи деонтичка модалност, во еден случај со значење желба (85), а во другиот случај бележи допусно значење(86).

(85) *Der anwortete: Ich mag nicht; doch nachher reute es ihn, und er ging.* (Evangelium nach Mattäus, S. 32, 30)

(86) *Wenn darum das Licht, das in die ist, Finsternis ist, was mag das für eine Finsternis sein!* (Evangelium nach Mattäus, S. 9, 23)

Möge бележи едно појавување со деонтичка модалност и значење на заповедна форма.

(87) *Da zog die ganze Stadt hinaus, Jesus entgegen, und als sie ihn sahen, baten sie ihn, er möge fortgehen aus ihrem Gebiet.* (Evangelium nach Mattäus, S. 12, 34)

4.2 Употреба на модалните глаголи во Светото Евангелие според Матеј на македонски јазик

Во македонскиот јазик анализирани се следниве модални глаголи: *може*, *сме*, *ӣреба* и *мора*.

Во Светото Евангелие според Матеј модалните глаголи се појавуваат во 22 случаи, од коишто *ӣреба* – 10 појавувања, *може* – 12 појавувања, додека *сме* и *мора* не се застапени.

Според Грујовска-Миланова (2020, стр. 208), со сите модални глаголи во македонскиот јазик може да се изрази деонтичка модалност, а епистемична модалност може да се изрази само со модалните глаголи *може*, *мора* и *ӣреба*. Во однос на епистемичната модалност разликата помеѓу *мора*, *ӣреба* и *може* е следнава: Со *мора* се изразува највисок степен на убеденост говорителот дека дејството се случило, се случува или ќе се случува, со *ӣреба* понизок, а со *може* најнизок (Грујовска-Миланова, 2020, стр. 208). Од вкупно 22 појавувања на модални глаголи се забележува епистемската модалност со вкупно 8 појавувања, додека деонтичката модалност бележи 14 појавувања.

Модалниот глагол *ӣреба* го изразува субјективното мислење на говорителот, што тој смета дека е потребно да се направи или да се случи (Кусевска, 2015, стр. 5), додека епистемското значење кај модалниот глагол *ӣреба* изразува нешто што според правилата или текот на работите веројатно ќе се случи.

Од вкупно 10 појавувања на модалниот глагол *ӣреба*, тој се забележува со 6 форми *ӣреба*, од кои 5 појавувања бележи со деонтичка модалност (примерите (88) и (89)) и во едно појавување се забележува епистемска модалност (пример (90)).

(88) *И е̄ше, еден човек, ко̄га ӣрисӣта̄и до Не̄го, Му рече: „Учӣшеле добар, какво добро дело ӣреба_да найравам за да имам живо̄ӣ вечен ?“* (Евангелие според Матеј, стр. 27, 16)

(89) *Тешко му на све̄шо̄ӣ од соблазни, о̄ӣи соблазнӣӣ ӣреба да дојда̄ӣ, но ӣешко му на оној човек, ӣреку ко̄го доа̄жа соблазнӣӣа.* (Евангелие

според Матеј, стр. 25, 7)

- (90) *И кога ги собра сите првосветишеници и книжници народни, ги праша: „Каде **ѝреба** да се роди Христос ?“* (Евангелие според Матеј, стр. 6, 4)

Модалниот глагол *ѝреба* се забележува и во минато време со формата *ѝребаше*, се забележува во 4 случаи, од кои три употреби бележи со деонтичка модалност (пример (91) и (92)) и една употреба со епистемска модалност (пример 93).

- (91) *Заштоа **ѝребаше** моето сребро да го дадеш на ѝрџовциите, ѝа јас, кога дојдам, ќе си го ѝриберам своето, со добивка;* (Евангелие според Матеј, стр. 36, 27)
- (92) *Тешко вам, книжници и фарисеи, лицемери, оии давате десеток од нане, копра и кимин, а сите го оставиле најважното во Законом: ѝраведноста, милоста и верата; ова **ѝребаше** да го ѝравите, а и она да не го оставите.* (Евангелие според Матеј, стр. 33, 23)
- (93) *Како влезе во домои Божји, ги изведе лебовиите од жривеникои, шито не **ѝребаше** да ги јаде ни шито, нишу оние шито беа со него, а само свеишенициите.* (Евангелие според Матеј, стр.17: 4)

Според Кусевска (2015, стр. 4), *може* е модален глагол којшто има епистемско (изразува можност), деонтичко (изразува давање дозвола) и динамичко значење (изразува способност). Епистемското значење е изразување на ставот на говорителот за можноста на дејството коешто е поврзано со него. Модалниот глагол *може* е застапен со 12 појавувања, од коишто 7 појавувања е поврзан со негација и се среќава со епистемско значење (пример (94) и (95)), 4 појавувања бележи со деонтичко значење и изразување способност (пример (96) и (97)), 1 појавување бележи со деонтичко значење и изразување дозвола (пример (98)).

- (94) *Вие сите свеишеници на светиои. **Не може** да се сокрие џрад, шито се наоѓа на врв ѝланина.* (Евангелие според Матеј, стр. 8, 14)
- (95) *Никој **не може** да им служува на двајца џосподари; оии, или едниои ќе го замрази, а друѓиои засака; или кон едниои ќе се ѝриврзе, а друѓиои ќе го ѝрезре.* (Евангелие според Матеј, стр. 11, 24)
- (96) *А кој од вас, џрижејки се, **може** на својои раси да му ѝридаде макар еден лакои?* (Евангелие според Матеј, стр. 11, 27)
- (97) *И не бојте се од оние шито го убиваат шелоито, а душата не можат да ја убијат; шуку бојте се повеќе од Оној, Кој **може** и душата и шелоито да ги ѝоѓуби во ѝеколои!* (Евангелие според Матеј, стр. 16, 28)
- (98) *И дојдоа кај Неѓо фарисеиите шито го искушуваа, ѝа му рекоа: „**Може** ли човек да ја остави жената своја за каква и да било ѝричина ?“* (Евангелие според Матеј, стр. 27, 3)

5. Заклучок

Анализата покажува дека застапеноста на модалните глаголи во *Evangelium nach Mattäus* е поголема, за разлика од застапеноста на модалните глаголи во Светото Евангелие според Матеј на македонски јазик. Во делото на германски јазик се забележуваат 103 појавувања на модални глаголи повеќе, за разлика од делото на македонски јазик. Во однос на фреквентноста на модалните глаголи, во делото на германски јазик, најфреквентен е модалниот глагол *wollen*, потоа следуваат *sollen*, *können*, *müssen*, *dürfen* и *mögen*. Во делото на македонски јазик најфреквентни глаголи се *може* и *ѝреба*, додека *сmee* и *мора* не се забележани. Во однос на значењата кои ги пренесуваат модалните глаголи, најголема застапеност се забележува кај деонтичката модалност, во делото на германски јазик деонтичката модалност е застапена со 128 појавувања, додека епистемската модалност е застапена со 36 појавувања, во делото на македонски јазик и покрај малата застапеност на модални глаголи, деонтичката модалност се забележува во 14 случаи, епистемската модалност се забележува во 8 случаи. Разликата којашто се појавува е резултат на анализираните модални глаголи, во германското дело се анализирани вкупно шест модални глаголи кои се појавуваат во германскиот јазик, додека *brauchen* и *werden*, кои според Енгелс (1996, стр. 463) се вбројуваат како модални глаголи, во овој труд не се предмет на анализа, додека во македонскиот јазик анализирани се само четири модални глаголи, од коишто два модални глаголи не се среќаваат во делото. Како најфреквентен модален глагол се забележува *wollen*, неговата употреба најмногу се забележува во презент индикатив. Според резултатите од анализата се забележуваат сите значења на деонтичка модалност, епистемската модалност се забележува само во формата *will*. Додека во македонскиот јазик како најфреквентен се забележува модалниот глагол *може*, според анализата се забележува епистемската модалност кај *може*, која најчесто е поврзана со негација, односно *не може*, се забележува и деонтичката модалност со значење на дозвола и способност. Од модалните глаголи коишто изразуваат обврска, неопходност, заповед, како *sollen* и *müssen*, *sollen* бележи поголема употреба во однос на *müssen*. Според анализата *müssen* се забележува најчесто со епистемска модалност, додека *sollen* бележи најголем број појавувања на деонтичка модалност, појавувањата се во презент и претеритум. Во македонското дело модалниот глагол *ѝреба* се појавува со две форми, секогаш во трето лице еднина во сегашно и минато време, деонтичката модалност забележува најголема употреба, додека епистемската модалност се појавува во два случаи. Модалните глаголи кои изразуваат можност и дозвола, *können* и *dürfen*, *können* се забележува во сите форми, во презент и претеритум индикатив, *können* исто така бележи и форми во конјунктив два, според анализата се забележуваат сите значења на деонтичката модалност, веројатноста, односно епистемската модалност се забележува во мал број појавувања. Од вкупно четири појавувања кај модалниот глагол *dürfen*, според

анализата само едно појавување е со епистемска модалност и три појавувања со деонтичка модалност. Според анализата, со најмал број појавувања е модалниот глагол *mögen* и бележи деонтичка модалност, епистемската модалност во делото не се забележува. Според резултатите коишто се добиени, можам да заклучам, дека хипотезите коишто се поставени, се потврдија, но не во целост. Хипотеза еден е потврдена, застапеноста на модалните глаголи не е еднаква, во македонскиот јазик понекогаш се употребува модален глагол, останува да се доистражи како се надолнува оваа разлика, кои јазични средства се користат за да се дополни разликата и дали жанрот има влијание врз употребата на модалните глаголи. Хипотеза два не се потврди, односно во германското дело најголема застапеност бележат *wollen* и *sollen*, додека во македонското дело се забележани *може* и *и треба*. Хипотеза три е потврдена во целост.

Со овој текст се покажува дека модалните глаголи најмногу се користат со нивното деонтичко значење, додека епистемското значење е помалку застапено.

Користена литература

а) На кирилица

- [1] Бојковска, Е. (2012), Деонтичката употреба на модалните глаголи во германскиот и во македонскиот јазик, XXXVII Научна конференција на меѓународен семинар за македонски јазик, литература и култура (Охрид, 14–15 јули 2011), Лингвистика, Скопје, 119–140.
- [2] Грујовска-Миланова, С. (2020), Модалните глаголи како маркери за инференцијалност во македонскиот и во германскиот јазик, зборник на трудови од научниот собир, претходниците како современици, македонскиот јазик во споредбените лингвистички истражувања (27–28 мај 2019), Скопје 2020, 207–212.
- [3] Кусевска, М. (2015), Улогата на модалните глаголи како ублажувачи во англискиот и македонскиот јазик, Годишен зборник, Филолошки факултет, Универзитет „Гоце Делчев“, Штип 2015.
- [4] Минова-Ѓуркова, Л. (2000), Синтакса на македонскиот стандарден јазик, Магор, Скопје.
- [5] Саздов, С. (2012) Современ македонски јазик 1 Скопје, Табернакул 2012
- [6] Чашуле, И. (1989), Модалните глаголи во македонскиот јазик, Прилози МАНУ/ОЛЛН 14, МАНУ, Скопје, 89–117.

б) На латиница

- [1] Biber, D., Johansson, S., Leech, G., Conrad, S. & Finegan, E. (2007). Longman grammar of spoken and written English. London / New York: Pearson Education Limited.
- [2] Duden (2009), Die Grammatik, 8. Auflage, von der Dudenredaktion, Mannheim/Wien/Zürich: Dudenverlag.

- [3] Helbig, G., Buscha, J. (1996), Deutsche Grammatik, ein Handbuch für den Ausländerunterricht. Langenscheidt, Berlin.
- [4] Engel, U. (1996), Deutsche Grammatik, 3. kor. Auflage Julius Groos Verlag, Heidelberg.

Библии:

- Библија (Свето писмо на стариот и новиот Завет), прво целосно издание во превод на современ македонски литературен јазик, 1990
- Die Bibel. Nach den Grundtexten übersetzt und herausgegeben von Prof. Dr. Vinzenz Hamp, Prof. Dr. Meinrad Stenzel und Prof. Dr. Josef Kürzinger, 26. Auflage, 1977 München

